

Dr. Bakos-Kovács Kitti PhD.
egyetemi adjunktus

Olasó lecke
Időigénye: 40 perc

A RÉSZVÉNY ÁTRUHÁZÁSA.

1. A RÉSZVÉNYÁTRUHÁZÁS KÖTELMI HATÁLYA.
2. A RÉSZVÉNYÁTRUHÁZÁS DOLOGI HATÁLYA.
3. A RÉSZVÉNYÁTRUHÁZÁS SZERVEZETI HATÁLYA.
4. A RÉSZVÉNY ÁTRUHÁZÁSÁNAK KORLÁTAI.

A részvényre vonatkozó tulajdonátruházás egyrészt a tulajdonjog átruházására irányuló kötelezettségvállalásból, mint jogcímet teremtő ügyletből ered, másrészt magában foglalja a tulajdonátruházást eredményező rendelkező ügyletet.

1. A részvény-átruházás kötelmi hatálya.

A részvény átruházásának kötelmi hatálya a részvény átruházója és annak megszerzője között létrejött *megállapodáson, szerződésen alapul*. A részvény átruházása során *szerződéses kötelezettségként* jelenik meg nyomdai úton előállított részvény esetén az értékpapír forgatmánnyal történő ellátása, dematerializált részvény esetén pedig az értékpapír-számlavezető átruházó általi értesítése. Az átruházó *teljesítési segédjének* minősül a dematerializált részvények értékpapírszámlák közötti átvezetése során magánjogi szempontból az értékpapír-számlavezető.

A részvény átruházására vonatkozó *megállapodás forgatmány hiányában is érvényes és kikényszeríthető kötelmet keletkeztet*. Annak érdekében, hogy a részvény-átruházás részvénykönyvi bejegyzésére sor kerülhessen, a részvény átruházására irányuló szerződés megkötése során különös figyelmet kell fordítani arra, hogy *a részvények átruházására irányadó jogszabályi előírások, valamint az alapszabály vonatkozó rendelkezései betartásra kerüljenek*, hiszen ennek hiányában a részvénykönyv vezetője jogsértés okán az átruházás részvénykönyvbe történő bejegyzését megtagadhatja.

2. A részvény-átruházás dologi hatálya.

A **nyomdai úton előállított részvény**, mint értékpapír átruházása a részvény hátoldalára vagy a toldatra vezetett **teljes vagy üres forgatmánnyal** történik; a részvényen tulajdonjogi hatállyal tulajdont szerezni a Ptk. 6:569. § (2) bekezdése alapján csak forgatmány útján lehetséges. A részvény esetén a Ptk. 6:566. § (4) bekezdésének alkalmazásával azt kell az értékpapírban rögzített jog gyakorlására jogosult személynek tekinteni, akit **az értékpapír jogosultként megjelöl, vagy akit a forgatmányok megszakítatlan láncolata jogosultként igazol**.

Az értékpapír forgatmánnyal történő átruházása teljes vagy üres forgatmány révén valósulhat meg.¹ *Teljes forgatmány* a részvényre (annak hátoldalára) vagy a hozzá csatolt lapra (toldatra) vezetett, az átruházó által aláírt írásbeli nyilatkozat, amelyből kitűnik az átruházás szándéka és megnevezi azt a személyt, akire a részvény átruházásra kerül. *Üres forgatmány* a Ptk. 569. § (4) bekezdése alapján az értékpapírra (annak hátoldalára) vagy a toldatra vezetett olyan, az átruházó által aláírt nyilatkozat, amelyből kitűnhet az átruházás szándéka is, de nem tartalmazza a részvény megszerzőjének megnevezését. Üres forgatmánynak minősül az átruházónak az értékpapír hátlapján vagy a toldaton szereplő aláírása is; a részvény korábbi tulajdonosának aláírása tehát érvényességi kelléke az üres forgatmánynak. A nyomdai úton előállított részvény üres forgatmánnyal való átruházása esetén annak birtokosa az üres forgatmányt kitöltheti a saját vagy más személy nevére, az értékpapírt átruházhatja további üres vagy teljes forgatmánnyal, vagy a részvény birtokát harmadik személyre átruházhatja anélkül, hogy az üres forgatmányt kitöltené és az értékpapírt újabb forgatmánnyal látná el. **Ha az utolsó forgatmány üres, az értékpapír birtokosát kell jogosultnak tekinteni, feltéve, hogy a forgatmányok korábbi láncolata megszakítatlan.** Ha valamely üres forgatmányra újabb forgatmány következik, az utóbbi aláíróját úgy kell tekinteni, mint aki az értékpapírt üres forgatmány útján szerezte meg.

A forgatmány elmaradása nem érinti az átruházás jogcímeül szolgáló ügylet létrejöttét és érvényességét; a jogosult szerződés-szegés címén perben követelheti a szerződés teljesítését, azaz a részvény forgatmánnyal történő ellátását. A forgatmányok megszakítatlan láncolatát nem érinti az átruházás jogcíme, annak hibája vagy a szerződés további, bármimemű fogyatékosága.²

Az átruházás alapjául szolgáló megfelelő jogcím ellenére elmaradt forgatás esetén a szerződés jogosultjának kérelmére **bíróság kötelezi a részvény átruházóját a részvény forgatmánnyal történő ellátására; szükség esetén ítéletével pótolja a hiányzó forgatmányt.** A bíróság ítélete alapján a részvény megszerzője a tulajdonos-változás részvényen történő átvezetését az alapul szolgáló bírósági határozat és a részvény bemutatása mellett a részvénykönyv vezetőjétől igényelheti. A forgatmányok megszakítatlan láncolata ebben az esetben a részvénykönyv vezetőjének részvényre vezetett nyilatkozata révén biztosítható. Amennyiben a részvény átruházására irányuló szerződés ellenére a részvény átruházója **a részvényt másra forgatta,** akkor a részvény jóhiszemű megszerzőjének tulajdonjogát a részvényen feltüntetett forgatmány okán a korábbi kötelmi jogosult már nem teheti vitássá. A **lehetetlenülés** szabályai alapján a részvény megszerzője **kártérítést** követelhet.

A **dematerializált** formában előállított **részvény** átruházásához az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcímen kívül tulajdonjogi szempontból **az átruházó értékpapírszámlájának megterhelése és az új jogosult értékpapírszámláján** a dematerializált értékpapír **jóváírása szükséges.** A részvény **átruházójának szerződéses kötelezettsége,** hogy megtegye mindazon, a jogszabályban foglalt intézkedést, amely szükséges a dematerializált részvényen történő tulajdonszerzéshez. Ennek keretében **a részvény korábbi jogosultja** az átruházás tényét közvetlenül köteles **bejelenteni az értékpapír-számlavezetőjére,** hiszen a Ptk. 6:569. § (7) bekezdésének, valamint a Tpt. 138. § (2) bekezdésének a figyelembe vételével így valósítható meg a dematerializált részvény átruházásához kapcsolódó dologi hatály beállása. A Tpt. 138. § (2) bekezdése alapján a dematerializált értékpapír **tulajdonosának – az ellenkező bizonyításáig – azt kell tekinteni, akinek számláján az értékpapírt nyilvántartják.** Fontos megjegyezni, hogy ehelyütt – szemben a nyomdai úton előállított részvény átruházásához kapcsolódó forgatmánnyal – **megdönthető vélelmet** állít fel a törvény, így ellenkező bizonyításnak helye van a részvény tulajdonjogának megítélése során a tekintetben, hogy ki a dematerializált részvény tulajdonosa függetlenül attól, hogy azt kinek az értékpapírszámláján tartják nyilván. A részvény megszerzője ezzel kapcsolatos igényét a szerződő feleket terhelő együttműködési kötelezettség figyelembe vételével, az értékpapír-számlavezető általános szerződési feltételei alapján, valamint szükség esetén bírósági eljárásban érvényesítheti.

3. A részvény-átruházás szervezeti hatálya.

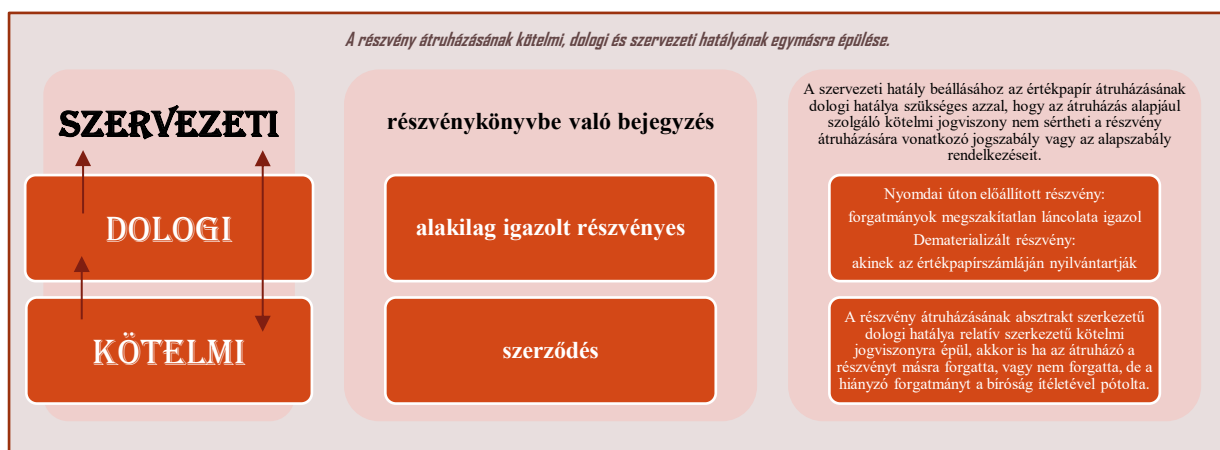
A részvény-átruházás szervezeti hatálya akkor áll be, ha a részvény új tulajdonosát a részvénytársaság igazgatósága, illetve ha az igazgatóság ezzel mást bízott meg, akkor a részvénykönyv vezetője **a részvény megszerzőjének kérésére,** az alapszabályban foglaltak szem előtt tartásával **a részvénykönyvbe bejegyezte.** Letétbe helyezett nyomdai úton előállított részvény esetén a **letétkezelő,** dematerializált részvény esetén pedig **az értékpapír-számlavezető** jelenti be az új részvényes adatait a részvénykönyv vezetőjére. Nyilvánosan működő részvénytársaság esetén nem terheli ilyen kötelezettség a számlavezetőt, ha a részvényes a részvénykönyvbe történő bejegyzés megtiltásáról kifejezetten rendelkezett, vagy ha a részvényes nem jogosítja fel a bejelentés megtételére.

A részvény megszerzője **csak a részvénykönyvbe történő bejegyzést követően gyakorolhatja a tagsági jogokat a részvénytársasággal szemben,** ugyanakkor dönthet úgy, hogy nem kéri bejegyzését a részvénykönyvbe. **A részvénykönyvbe való bejegyzés hiánya nem érinti a részvény átruházásának kötelmi és dologi hatályát, csupán a tagsági jogok részvénytársasággal szembeni gyakorlása elé gördít akadályt.**³

Az **alakilag igazolt részvényes** a részvénykönyv vezetőjénél terjeszthet elő kérelmet a részvénykönyvbe történő bejegyzés iránt. A részvénykönyv vezetője nyomdai úton előállított részvény esetén a forgatmányok megszakítatlan láncolatát vizsgálja; csak azt a jogosultat jegyezheti be a részvénykönyvbe, **akit a forgatmányok megszakítatlan láncolata igazol.** Dematerializált részvény esetén a jogosult annak igazolása nyomán jegyezhető be a részvénykönyvbe, **hogy a részvényt az értékpapírszámláján tartják nyilván.** **A részvény-átruházás szervezeti hatálya a részvény-átruházás dologi hatályára épül,** hiszen csak az alakilag igazolt részvényes kerülhet felvételre a részvénykönyvbe.

A részvény-átruházás szervezeti és kötelmi hatályát kapcsolja össze a Ptk. 3:246. § (3) bekezdése, amely alapján **a részvénykönyv vezetője megtagadhatja** az értékpapírra vonatkozó szabályok szerint alakilag igazolt és a részvényes tulajdonjogával rendelkező új részvényes bejegyzési kérelmének teljesítését akkor, ha **a részvényes részvényét jogszabálynak vagy az alapszabálynak a részvény átruházására vonatkozó szabályait sértő módon szerezte meg.** Ebből fakadóan **a részvény-átruházás szervezeti hatálya nem állhat be,** ha – erre vonatkozó bejelentés alapján vagy a részvénykönyv vezetőjének észlelése nyomán – megállapítható, **hogy a részvény átruházásnak kötelmi alapját képező megállapodás olyan jogszabályba vagy az alapszabály azon rendelkezéseibe ütközik,** amelyek a részvény átruházására

vonatközoan tartalmaznak előírásokat. Ebből fakadóan a **részvény átruházásának** jogszabályba vagy alapszabályba ütközö, de nem általános, hanem csupán a részvények átruházására irányadó rendelkezések megsértése okán beálló **kötelmi fogyatékosága – a részvény-átruházás dologi hatályának beállása ellenére – akadályt gördíthet a szervezeti hatály alapját képezö részvénykönyvi bejegyzés elé.** A részvénykönyv vezetése során hozott határozatok, ide sorolva a részvénykönyvi bejegyzés megtagadását, társasági határozatoknak minösülnek, így a részvénykönyvbe történo bejegyzés elmaradása esetén a részvényes igényét társasági határozatok felülvizsgálata iránti perben vagy – amennyiben az alapszabály lehetővé teszi – választottbíróság előtt érvényesítheti. Arra a részvényesre is vonatkozik a részvénytársaság alapszabályában a társasági jogvitákra meghatározott választottbírószági kikötés, aki adatainak a részvénykönyvbe való bejegyzését megtagadó határozat megtámadása iránt indít pert.⁴

4. A részvény átruházásának korlátai.

A részvény átruházásának akadályát képezö jogi előírások az értékpapír forgalomképességének, a részvényes értékpapírhoz fűződö rendelkezési jogának korlátozását jelentik.⁵

A részvény átruházásának korlátai a Polgári Törvénykönyvben

→ az alapszabályban foglalt feltételek

→ társaság beleegyezése

→ szerződéssel alapított elővásárlási, visszavásárlási, eladási vagy vételi jog

→ dolgozói részvény

→ elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvény

További korlátként nevesíthető, ha jogszabály állami tulajdonban álló részvénytársaság esetén kizárja a részvény átruházását.

A részvény átruházásának Polgári Törvénykönyvben nevesített korlátai az alábbiak:

a) A részvény átruházását a részvénytársaság az **alapszabályban korlátozhatja**. A Ptk. 3:219. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás keretei között az alapszabály feltételhez kötheti a részvény megszerzését, korlátozhatja a részvény megszerzőinek alanyi körét, az átruházás jogcímeit, az egy részvényes által megszerezhető részesedés mértékét stb.⁶

b) A részvénytársaság alapszabálya előírhatja, hogy a részvény átruházásához a **társaság beleegyezése** szükséges.⁷ A beleegyezés megadásáról vagy megtagadásáról szóló döntés meghozatala a Ptk. modellszabályai alapján az operatív ügyintézés keretei között az **igazgatóság** hatáskörébe tartozik. Amennyiben az alapszabály a részvény átruházását a társaság beleegyezéséhez köti, akkor az alapszabályban meg határozni azokat az **okokat**, amelyek a beleegyezés megtagadásához vezethetnek; a Ptk. – a korábbi szabályozással ellentétben – nem nevesít olyan eseteket, amelyek a beleegyezés megtagadását eredményezhetik. Az igazgatóság a részvényre vonatkozó átruházási szándék bejelentésétől számított harminc napon belül köteles dönteni a beleegyezés megadásáról vagy megtagadásáról. Amennyiben az igazgatóság harminc napon belül nem nyilatkozik, akkor a beleegyezést megadottnak kell tekinteni.

c) A részvény adásvétel jogcímén történo átruházása esetére **szerződéssel elővásárlási, visszavásárlási, eladási vagy vételi jog** köthető ki.⁸

A fenti korlátozások harmadik személyekkel szemben, illetve a szerződéssel alapított elővásárlási, visszavásárlási, eladási vagy vételi jog – harmadik személyeken túlmenően – a részvénytársasággal szemben akkor **hatályosak**, ha a korlátozás és annak tartalma a részvényből, tehát magából az okiratból, valamint dematerializált részvény esetén az értékpapírszámla adataiból **követik**. Amennyiben a részvény átruházását az alapszabály korlátozza vagy a társaság beleegyezéséhez köti, akkor ez a Ptk. 3:215. § (2) bekezdése alapján a nyomdai úton előállított részvény törvényben meghatározott, szükség szerinti kötelező tartalmi elemét képezi.

d) A Polgári Törvénykönyvben nevesített részvényfajták közül a **dolgozói részvény** esetében a törvény a részvény megszerzésére jogosultak körét *ipso iure* korlátozza, amikor úgy rendelkezik, hogy a dolgozói részvény megszerzésére átruházás révén csak a részvénytársaság munkavállalója vagy volt munkavállalója jogosult.

e) Az elsőbbségi részvényfajtákhoz tartozóan a részvénytársaság olyan, a részvényes számára többletjogosultságot, előnyt biztosító részvényt is kibocsáthat, amely alapján a részvényes a részvénytársaság által kibocsátott, pénzszolgáltatás ellenében átruházni kívánt részvények tekintetében elővásárlási jogot gyakorolhat. Az **elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvény** kibocsátására a törvény rendelkezése alapján zártkörűen működő részvénytársaság esetében van lehetőség azzal, hogy az alapszabálynak tartalmaznia kell az egyes részvényosztályokhoz kapcsolódó jogokat.

Felhasznált irodalom, és amelyet további olvasásra ajánlunk

Auer Ádám – Bakos-Kovács Kitti – Papp Tekla „Jogtár Navigátor - Gazdasági társaságok modul” (elektronikus szakanyag; ujjogtar.hu; 2014.)

Felhasznált jogegységi határozat: I/2000. Polgári jogegységi határozat - nyomdai úton előállított névre szóló részvény átruházásáról

Végjegyzetek

¹ BH2007. 268.

² BDT2008. 1782.

³ BH2013. 129.

⁴ BDT2018. 3890.

⁵ PJD2017. 15.

⁶ BH2003. 29.; BH1995. 534.

⁷ EBH2002. 659.; BH2002. 444.

⁸ BH2014. 51.

**JELLEN TANANYAG A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT AZ
EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL. PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-
2016-00014**

SZÉCHENYI 2020

HUNGARIAN
GOVERNMENT

European Union
European Social
Fund

INVESTING IN YOUR FUTURE